Aswintha Mandemaker (2019). Groepsdynamiek in de verstandelijk gehandicaptenzorg. Methodisch werken aan een positief groepsklimaat. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Checklist groepsrollen in de VG-leefgroep

De laatste pagina van de checklist bevat een korte toelichting op het gebruik van de checklist.

Informeel leider	Bewoner heeft een bepalende positie in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	De mening van deze bewoner wordt door anderen belangrijk gevonden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner geeft (indirect) een vorm van toestemming aan de groep bij gedrag of groepsbeslissingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner heeft een positieve invloed op de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisator	Bewoner werkt samen met begeleiders in praktische taken of regelzaken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner neemt vaak het initiatief tot gesprekken of activiteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is ondernemend en actief aanwezig in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner probeert verantwoordelijkheid te nemen en ideeën om te zetten in acties	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Positieveling	Bewoner is gezellig en vrolijk aanwezig in de groep; hij wordt graag gemogen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner draagt bij aan een positieve groepssfeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner heeft invloed, maar staat niet bovenaan in de hiërarchie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner kan behulpzaam en sociaal gedrag laten zien	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociaal werker	Bewoner is zeer behulpzaam naar begeleiding en bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner laat zorgzaam gedrag zien, troost andere bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner helpt nieuwe of 'zwakke' bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner wil graag iets voor anderen doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aswintha Mandemaker (2019). Groepsdynamiek in de verstandelijk gehandicaptenzorg. Methodisch werken aan een positief groepsklimaat. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Benjamin	Bewoner wordt (tijdelijk) gezien als een zwakker persoon in de groep door handicap, leeftijd, karakter enzovoort	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner wordt door andere bewoners vertroeteld, zielig of schattig gevonden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Andere bewoners kunnen over deze bewoner 'moederen' of behulpzaam gedrag laten zien	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Gedrag van deze bewoner wordt door anderen vergoelijkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moralist	Bewoner houdt van structuur en orde	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner wil dat iedereen taken en regels uitvoert zoals ze afgesproken zijn; wijst anderen op hun taken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is gericht op en gehoorzaamt de begeleiding	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is meestal stabiel en rustig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pleaser	Bewoner wil graag door anderen gemogen worden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is beïnvloedbaar door de meningen en ideeën van anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is meeloper bij pestgedrag in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner staat laag in de hiërarchie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stille	Bewoner trekt zich regelmatig terug op eigen terrein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is stil, rustig en op de achtergrond	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner neemt zelf weinig initiatief tot contact met anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is verlegen, heeft moeite met sociale contacten of met praten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Extraverte	Bewoner uit emoties hevig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner kan plots wisselen van emotie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner heeft veel sociale contacten en ligt vrij goed in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Andere bewoners kunnen zorgzaam gedrag laten zien naar deze bewoner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Volger	Bewoner laat volgzaam gedrag zien	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner staat laag in de hiërarchie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is rustig en op de achtergrond	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner beweegt mee met de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aswintha Mandemaker (2019). Groepsdynamiek in de verstandelijk gehandicaptenzorg. Methodisch werken aan een positief groepsklimaat. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Intrigant	Bewoner laat negatief gedrag zien: pesten, stoken, manipulatie, irriteren van andere bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner heeft geen leidinggevende positie in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner drijft conflicten op de spits	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner opereert vooral in het verborgene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zondebok	Bewoner krijgt veel negatieve aandacht van de groep en krijgt vaak de schuld	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner irriteert of frustreert de groep hevig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner staat laag in de hiërarchie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	De negatieve aandacht die de bewoner krijgt, staat vaak niet in verhouding tot het gedrag van de bewoner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vulkaan	Bewoner raakt snel gespannen of gestrest	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Spanning bij de bewoner bouwt zich op tot escalatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is onberekenbaar en emotioneel instabiel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Andere bewoners zijn bang voor de uitbarstingen van deze bewoner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Machthebber	Bewoner is op een negatieve manier dominant aanwezig in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Andere bewoners zijn bang voor deze bewoner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner manipuleert, irriteert, pest, dreigt of roddelt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner toont geen respect voor andere bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verhevene	Bewoner voelt zichzelf boven andere bewoners staan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner is gericht op de begeleiders en heeft weinig contact met andere bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Anderen kijken op tegen deze bewoner of laten hem links liggen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner spreekt regelmatig uit dat hij anders is dan de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zuiger	Bewoner is voortdurend op zoek naar aandacht van anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner irriteert door herhalende vragen te stellen, is vasthoudend	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner vertelt veel over zichzelf en luistert weinig naar andere bewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner kost begeleiders en bewoners veel energie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Negatieveling	Bewoner ziet en uit voortdurend het negatieve van de situatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner heeft het niet naar zijn zin op de groep en moppert vaak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner neemt geen initiatief in de groep	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner blijft terugkomen op negatieve situaties of regels die hem in de groep niet aanstaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Toelichting

Gebruik de checklist groepsrollen voor de VG-leefgroep zoals hieronder in het voorbeeldmodel. De checklist groepsrollen kun je gebruiken voor maximaal tien bewoners. Loop de uitspraken per bewoner na en zet de naam van de bewoner verticaal in een kolom. Kruis de uitspraken aan die van toepassing zijn op de betreffende bewoner. Wanneer je alle uitspraken hebt doorgenomen, tel je welke groepsrol of groepsrollen de meeste kruisjes hebben gekregen bij deze bewoner. Wanneer er meer dan één groepsrol naar voren komt, neem je de groepsrollen nog eens door en kun je op basis daarvan beslissen welke groepsrol het meest past bij de bewoner. Het is mogelijk dat een bewoner twee rollen heeft in de groep, bijvoorbeeld een positieve en een meer negatieve rol. De checklist groepsrollen is het meest betrouwbaar wanneer meerdere begeleiders afzonderlijk een checklist invullen en vervolgens gezamenlijk bespreken welke groepsrol het meest herkenbaar is bij iedere bewoner.

Voorbeeldmodel

		Dirk	Jolanda	Mimoen	Yvette	Sam					
Negatieveling	Bewoner ziet en uit voortdurend het negatieve van de situatie	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner heeft het niet naar zijn zin op de groep en moppert vaak	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner neemt geen initiatief in de groep	☒	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Bewoner blijft terugkomen op negatieve situaties of regels die hem in de groep niet aanstaan	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐